

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet motioner om situationen för de mänskliga rättigheterna m.m. i Kina, Kuba, Myanmar, Nigeria, Nordkorea, Pakistan, Ryssland och Somaliland. Utskottet föreslår två tillkännagivanden om vad utskottet anför om Kuba och Ryssland. Motionsyrkanden om Kuba och Ryssland bifalls delvis. Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i flertalet fall med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns fem reservationer (M, SD).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Kina	7
Kuba	11
Myanmar	14
Nigeria.....	17
Nordkorea.....	20
Pakistan	22
Ryssland	24
Somaliland.....	29
Övriga yrkanden	31
Reservationer	32
1. Kina, punkt 1 (M, SD).....	32
2. Myanmar, punkt 3 (SD).....	32
3. Nigeria, punkt 4 (SD)	34
4. Pakistan, punkt 6 (SD).....	35
5. Somaliland, punkt 8 (SD).....	36
Särskilda yttranden	37
Somaliland, punkt 8 (L).....	37
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	38
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	41
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avslås av utskottet i förslagspunkt 9	46
<i>Tabell</i>	
Övriga yrkanden	46

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kina**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 1 (M, SD)

2. **Kuba**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Kuba och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2015/16:1936 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4.

3. **Myanmar**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2924 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1–5 och

2015/16:2108 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Reservation 2 (SD)

4. **Nigeria**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3 och

2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 3 (SD)

5. **Nordkorea**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 4 och

2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 4.

6. **Pakistan**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 och

2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 4 (SD)

7. **Ryssland**

Riksdagens ställer sig bakom det som utskottet anför om Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2014/15:1878 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2,

2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 och

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 2.

8. Somaliland

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2107 av Julia Kronlid m.fl. (SD) och

2015/16:2840 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Reservation 5 (SD)

9. Övriga yrkanden

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:204 av Roger Haddad (FP),

2014/15:973 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1556 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1564 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1633 av Åsa Coenraads m.fl. (M) yrkandena 1–3,

2014/15:1698 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD) yrkande 1,

2014/15:1724 av Désirée Pethrus och Caroline Szyber (KD) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2007 av Magnus Oscarsson (KD),

2014/15:2114 av Markus Wiechel (SD),

2014/15:2166 av Helén Pettersson i Umeå och Fredrik Lundh Sammeli (S),

2014/15:2192 av Shadiye Heydari m.fl. (S),

2014/15:2389 av Aron Modig (KD) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2418 av Finn Bengtsson och Sotiris Delis (M),

2014/15:2420 av Finn Bengtsson och Maria Stockhaus (M),

2014/15:2451 av Cecilia Magnusson m.fl. (M, V, FP, KD, C),

2014/15:2503 av Eva Lohman och Borianana Åberg (M),

2015/16:398 av Finn Bengtsson (M),

2015/16:401 av Borianana Åberg (M),

2015/16:1112 av Said Abdu (FP),

2015/16:1156 av Åsa Coenraads m.fl. (M) yrkandena 1–3,

2015/16:1183 av Eva Lohman och Margareta Cederfelt (båda M),

2015/16:1429 av Arhe Hamednaca och Roza Güclü Hedin (båda S),

2015/16:1501 av Désirée Pethrus (KD),

2015/16:1996 av Désirée Pethrus (KD) yrkandena 1–4,

2015/16:2094 av Erik Bengtzboe (M),

2015/16:2426 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2015/16:2528 av Arhe Hamednaca m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2882 av Magnus Oscarsson (KD).

Stockholm den 26 maj 2016

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Karin Enström (M), Olle Thorell (S), Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyy Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutz (MP), Göran Pettersson (M), Krister Örnfjäder (S), Björn Söder (SD), Birgitta Ohlsson (L), Hans Linde (V), Sofia Damm (KD), Maria Andersson Willner (S) och Jamal Mouneimne (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utrikesutskottet behandlar i princip under varje riksmöte ett betänkande om mänskliga rättigheter. I betänkande 2014/15:UU15 behandlade utskottet mänskliga rättigheter i ett tematiskt perspektiv. I detta motionsbetänkande behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden om situationen när det gäller mänskliga rättigheter i ett antal enskilda länder m.m. Utskottet har vid beredningen av motionsbetänkanden om mänskliga rättigheter tidigare år haft stor nytta av Utrikesdepartementets rapporter om situationen för de mänskliga rättigheterna i enskilda länder. Inga nya rapporter har publicerats sedan 2014.

Mänskliga rättigheter och demokrati tas genomgående upp till diskussion under utskottets inkommande och utgående besök. När det gäller inkommande besök under pågående riksmöte kan i detta sammanhang nämnas att utskottet den 15 september tog emot Astrid Thors, högkommissionär för nationella minoriteter inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), och att utskottet den 25 november 2015 besöktes av prins Zeid Ra'ad Al Hussein, Förenta nationernas (FN) högkommissarie för mänskliga rättigheter. Vidare har utskottet bl.a. den 10 mars 2016 respektive den 5 april 2016 tagit emot Helen Clark, chef för FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och FN:s flyktingkommissarie, Filippo Grandi.

Under det pågående riksmötet har utskottet även kallat utrikesminister Margot Wallström för att redogöra för innehåll och process när det gäller den av regeringen aviserade skrivelsen om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Denna föredragning ägde rum den 20 oktober 2015.

Utskottets överväganden

Kina

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att EU ska använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka Kina när det gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (M, SD).

Motionen

I motion 2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 3 anförs att EU ska använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka Kina när det gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

Utskottets ställningstagande

Folkrepubliken Kina utropades 1949 och är en enpartistat som i över 60 år har styrts av kommunistpartiet. Under de senaste decennierna har Kinas ekonomi utvecklats i snabb takt. Under 2014 gick Kina om USA som den största ekonomin i världen mätt i BNP omräknad till köpkraft. Kinas tillväxtmodell har byggt på export av tillverkningsvaror och offentliga investeringar. Modellen bedöms inte vara långsiktigt hållbar varför den kinesiska ledningen försöker stimulera den inhemska konsumtionen och förflytta landet till en högre position i värdekedjan. I Kinas senaste femårsplan (2010–2015) var en av de mest centrala frågorna hur en socialt och miljömässigt hållbar tillväxt skulle kunna åstadkommas.

Utskottet konstaterar att handelsutbytet mellan EU och Kina är mycket omfattande och att detta utbyte är viktigt för respektive parts ekonomiska utveckling. Efter USA är Kina EU:s viktigaste handelspartner och EU är Kinas viktigaste handelspartner. Handelsutbytet uppgår dagligen till över 1 miljard euro. EU-länderna importerar framför allt konsumtionsvaror som t.ex. hemelektronik, kläder, skor, möbler och leksaker och exporterar framför allt maskiner, motorfordon, flygplan och kemikalier. Handelsutbytet när det gäller tjänster är däremot i jämförelse med varuhandeln relativt begränsat vilket resulterat i att EU28 sammantaget har ett betydande underskott i handeln med Kina. Utskottet konstaterar vidare att Kina är Sveriges största handelspartner i Asien.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina behandlades av utskottet i betänkande 2011/12:UU8. Utskottet konstaterar att den nuvarande situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i Kina är allvarlig. Kina är en enpartistat utan allmänna och fria val som inte tillåter någon politisk

opposition. I Utrikesdepartementets (UD) rapport om mänskliga rättigheter från 2013 anges bl.a. att åsikts-, yttrande-, tryck-, förenings-, mötes-, demonstrations- och religionsfrihet inskränks. Vidare uppges att rättssystemet ligger under kommunistpartiets kontroll och att rättssäkerheten uppvisar stora brister. Det konstateras att tillämpningen och verkställandet av dödsstraff är mycket omfattande. När det gäller dödsstraff uppger Amnesty International i en rapport om dödsstraffets tillämpning i världen under 2015 att Kina är det land som avrättar flest personer. Enligt Amnesty avrättas tusentals personer i Kina varje år.

I UD:s rapport från 2013 anges vidare att de kinesiska myndigheterna slår hårt mot individer och organisationer som utmanar kommunistpartiets maktmonopol eller förespråkar mänskliga rättigheter och demokrati. Vidare framhålls att människor som tillhör nationella minoriteter, särskilt i Tibet och Xinjiang, får sina mänskliga rättigheter åsidosatta i högre grad än andra och att opposition eller uttryck för egen kulturell identitet i Tibet och Xinjiang ofta betecknas som separatism, med hårdhänt hantering från myndigheternas sida till följd.

När det gäller arbetstagares villkor anges i UD:s rapport att fria fackföreningar är förbjudna och att det saknas skydd för strejkrätten. Vidare anges bl.a. att säkerheten på arbetsplatser ofta är undermålig och att arbetsrelaterade hälsoproblem är utbredda. Enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO) har Kina ratificerat fyra av åtta av ILO:s kärnkonventioner.

När det gäller möjligheterna för civilsamhällets organisationer att verka anges i Freedom House rapport Freedom in the World 2016 att organisationerna måste registrera sig och respektera ett antal restriktioner som t.ex. att inte skada den ”nationella enigheten” eller den ”etniska harmonin” och att inte ifrågasätta kommunistpartiets maktställning. I rapporten anförts att situationen för oberoende civilsamhällesorganisationer försämrades under 2015. Den 28 april 2016 antogs en lag om utländska civilsamhällesorganisationers verksamhet i Kina. Lagen träder i kraft den 1 januari 2017. Enligt Human Rights Watch (HRW) innebär lagen dels att kinesisk polis ges stärkta befogenheter när det gäller att begränsa utländska organisationers arbete i Kina, dels att inhemska organisationers möjligheter att samarbeta med utländska organisationer och att få utländsk finansiering begränsas.

I HRW World Report för 2016 anförts att trenden i Kina är nedåtgående när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. HRW uppger i rapporten att kinesiska ledare explicit motsätter sig principen om de mänskliga rättigheternas universalitet. HRW:s bedömning är att yttrandefriheten och religionsfriheten inskränktes ytterligare under 2015. HRW tar även upp att människorättsjurister och människorättsaktivister ofta förhör och häktas och ibland åtalas för påstådd koppling till gängkriminalitet eller för att de påstås ha störts den allmänna ordningen. Vidare lyfts bl.a. brister i rättssäkerheten fram i rapporten. Även i Amnestys årsrapport om mänskliga rättigheter i Kina

2015/16 lyfts situationen för människorättsjurister- och aktivister fram, liksom brister i yttrandefrihet, inklusive på internet, och religionsfrihet. I rapporten framgår även att tortyr och annan förnedrande behandling är vanligt förekommande i samband med förhör i häkten.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar utskottet återigen att situationen för de mänskliga rättigheterna är allvarlig och uttrycker oro över HRW:s bedömning att utvecklingen i Kina går åt fel håll när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Utskottet understryker att de mänskliga rättigheterna är universella och därmed tillämpliga även i Kina. Utskottet lyfter särskilt fram vikten av respekt för de medborgerliga och politiska rättigheterna i Kina och framhåller betydelsen av att yttrandefriheten respekteras och att rättssäkerheten förbättras. Utskottet betonar vikten av att tortyr och annan förnedrande behandling upphör i samband med förhör av häktade personer. Utskottet betonar vidare att det är angeläget att rättigheter för personer som tillhör etniska och religiösa minoriteter säkerställs. Utskottet betonar också att förföljelsen av människorättsjurister- och aktivister måste upphöra och understryker att det är angeläget att oberoende civilsamhällesorganisationer kan verka utan otillbörliga restriktioner.

I detta sammanhang vill utskottet särskilt kommentera dödsstraffet. Utskottet anser att dödsstraffet är en kränkning av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna och utgör ett omänskligt, grymt och oåterkalleligt straff som inte har någon plats i en modern rättsordning. Utskottet fördömer därför tillämpningen av dödsstraffet varhelst det tillämpas och anser att tillämpningen av dödsstraff måste upphöra även i Kina. Utskottet välkomnar att EU har antagit riktlinjer som styr EU:s arbete för att globalt avskaffa dödsstraffet. Utskottet framhåller vidare att avskaffandet av dödsstraffet är en prioriterad fråga för Sveriges utrikespolitik.

Utskottet konstaterar vidare att bl.a. HRW uppgett Kina har fört bort regimkritiker från Hongkong och Thailand. Utskottet konstaterar att den svenska medborgaren Gui Minhai finns bland de berörda. Enligt uppgift från Utrikesdepartementet är Gui Minhai fortfarande frihetsberövad. Utskottet framhåller vikten av att regeringen även i fortsättningen är aktiv när det gäller detta ärende. I detta sammanhang noterar utskottet även rapporter i media om att taiwaneser i april 2016 deporterades från Kenya till Kina.

Utskottet betonar därutöver vikten av anständiga arbetsvillkor i Kina och välkomnar i detta sammanhang att det våren 2010 inrättades ett centrum för ansvarsfullt företagande vid den svenska ambassaden i Peking. I detta sammanhang erinrar utskottet dels om sitt ställningstagande i 2015/16:UU3y med anledning av skrivelse 2015/16:48 Regeringens exportstrategi att statliga främjarinsatser ska genomföras av grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och hållbar utveckling, dels om sitt ställningstagande i 2015/16:UU4y med anledning av skrivelse 2015/16:69 Politik för hållbart företagande att det är positivt att regeringen utarbetar en plattform för hållbart företagande riktad till företag och att regeringen satsar på att öka kunskapen om hållbart företagande vid Sveriges

utlandsmyndigheter. Utskottet utgår från att allt detta omfattar även den kinesiska marknaden och Sveriges ambassad i Peking.

I samband med toppmötet 2013 mellan EU och Kina antogs den strategiska agendan för förbindelserna mellan EU och Kina fram till 2020 (EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation). Utskottet konstaterar att denna agenda är styrande för EU:s relationer med Kina och inbegriper ett brett spektrum av områden, inklusive främjande av handel och investeringar, främjande av hållbar utveckling och samverkan för att främja fred och säkerhet, bl.a. i form av en dialog på bilateral och internationell nivå om mänskliga rättigheter. Uppföljningen av agendans genomförande sker inom ramen för högnivådialoger på bl.a. en övergripande strategisk nivå och om ekonomi och handel samt genom regelbundna toppmöten mellan EU och Kina.

När det gäller dialog och samverkan kring hållbar utveckling konstaterades i ett gemensamt uttalande från toppmötet 2015 att samarbetet skulle förstärkas när det gäller föroreningar av luft, vatten och mark. Parterna var också eniga om att klimatfrågan är ett av de största hoten mot mänskligheten och att EU och Kina har centrala roller när det gäller att hantera denna utmaning. Det framgår av uttalandet även att samarbete om energifrågor är centralt i bl.a. ett miljö- och klimatperspektiv. Inom ramen för EU:s utvecklingssamarbete med Kina är miljö, hållbar urbanisering och en utveckling baserad på låga koldioxidutsläpp prioriterade områden. Utskottet välkomnar EU:s och Kinas dialog och samverkan kring miljö- och klimatfrågor och framhåller vikten av att samarbetet fortgår.

Utskottet värdesätter att mänskliga rättigheter diskuteras som en integrerad del av den politiska dialogen inom ramen för den strategiska agendan. I det gemensamma uttalandet från 2015 års toppmöte mellan EU och Kina bekräftades att båda parter anser att diskussioner om de mänskliga rättigheterna är en viktig del av relationerna mellan EU och Kina. Därtill finns sedan 1995 en specifik dialog om mänskliga rättigheter med Kina som genomförs två gånger per år. Den senaste sessionen inom ramen för denna specifika dialog ägde rum i slutet av december 2015 varvid EU bl.a. tog upp rättigheter för personer som tillhör minoriteter i särskilt Tibet och Xinjiang, yttrande-, demonstrations- och föreningsfrihet, rättssäkerhet, godtyckliga frihetsberövanden, tortyr, dödsstraff och människorättsjuristers och människorättsaktivisters situation. Det framgår vidare av EU:s årsrapport för mänskliga rättigheter och demokrati i världen 2014 (Human Rights and Democracy in the World in 2014) att EU tar upp frågor om de mänskliga rättigheterna med kinesiska företrädare på alla nivåer. Av rapporten framgår även att situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Kina – bl.a. brister när det gäller yttrande- och föreningsfrihet, etniska och religiösa minoriteters situation och förföljelsen av människorättsaktivister i Kina – berörts i EU:s anföranden i FN:s generalförsamling och i FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet). Utskottet värdesätter vidare att det inom ramen för EU:s utvecklingssamarbete med Kina ingår stöd för att främja mänskliga rättigheter;

EU har bl.a. gett stöd för att stärka rättsstaten och till seminarier där europeiska och kinesiska deltagare diskuterar mänskliga rättigheter.

Utskottet värdesätter också att även Sverige konsekvent tar upp frågor om mänskliga rättigheter med kinesiska företrädare. Detta sker genom ambassaden i Peking och i samband med besök på politisk nivå. I detta sammanhang noterar utskottet att statsministern i samband med ett besök i Kina våren 2015 bl.a. tog upp dödsstraff, yttrandefrihet, situationen för människorättsförsvarare och jämställdhet. En lista med fall där de mänskliga rättigheterna åsidosatts överlämnades också under besöket. Utskottet välkomnar även att svenska biståndsmedel i över tio år har finansierat Raul Wallenberg-institutets verksamhet i Kina. Institutet arbetar bl.a. med stöd till åklagarämbetet i Kina i syfte att förbättra kunskapen om mänskliga rättigheter.

Utskottet står fast vid sitt ställningstagande i betänkande 2014/15:UU10 att en konstruktiv dialog med Kina är det bästa sättet att agera för att förbättra människorättsituationen i landet. Utskottet utgår från att EU och Sverige även framöver på ett aktivt sätt verkar för att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina. Utskottet välkomnar i detta sammanhang att det i 2016 års utrikespolitiska deklaration framgår att regeringen fortsätter en uppriktig dialog med Kina om mänskliga rättigheter.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2015/16:2332 (M) yrkande 3.

Kuba

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Kuba och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen bifaller delvis en motion om demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:1936 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4 anføres att Sverige ska driva på för hårda krav på demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s förhandlingar med Kuba.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med oro att det av HRW:s World Report 2016 framgår att den kubanska regeringen fortsätter att förtrycka olikvärdigt och motarbetar offentlig kritik. Det rapporteras att detta sker genom godtyckliga frihetsberövanden av bl.a. MR-försvarare och oberoende journalister. Det anges att antalet kortvariga godtyckliga frihetsberövanden har ökat dramatiskt under senare år. När USA:s president i december 2014 aviserade en normalisering av USA:s diplomatiska relationer med Kuba släpptes 53

politiska fångar, men enligt HRW finns det uppgifter om att flera dussin politiska fångar fortfarande sitter fängslade. Det betonas vidare i rapporten att yttrandefriheten är kraftigt begränsad, inklusive på internet. Det anges även att kubanska myndigheter fortsätter att neka oppositionella utresa från landet trots att ett generellt krav på utresetillstånd avskaffades under 2013. Utskottet konstaterar att Kuba fortfarande uppvisar tydliga brister när det gäller respekt för de mänskliga rättigheterna. Utskottet understryker vikten av att respekten för de mänskliga rättigheterna i Kuba förbättras, särskilt när det gäller medborgerliga och politiska rättigheter. Utskottet framhåller i detta sammanhang vikten av att yttrandefriheten respekteras och att alla politiska fångar släpps.

Utskottet noterar att USA:s president i mars 2016 besökte Kuba och att besöket gjordes mot bakgrund av att USA:s politik gentemot Kuba gradvis har förändrats under Obamaadministrationen. Utöver etablerandet av diplomatiska relationer har vissa lättnader genomförts i reserestriktionerna, när det gäller remitteringar samt när det gäller export och import av vissa varor. I avsaknad av demokratiska val eller ett övergångsstyre krävs ändringar i USA:s lagstiftning för att landets ekonomiska embargo mot Kuba ska kunna lyftas. I detta sammanhang påminner utskottet om att frågan om EU:s syn på USA:s handelspolitik gentemot Kuba har berörts i betänkandena 2009/10:UU13 och 2011/12:UU8. Det har då refererats till att EU:s position är att USA:s handelspolitik gentemot Kuba i grunden är en bilateral fråga men att EU vänder sig emot ensidigt införda amerikanska åtgärder som hämmar unionens ekonomiska och handelsmässiga relationer med Kuba.

Även EU:s relationer med Kuba har gradvis utvecklats efter att EU införde diplomatiska åtgärder mot Kuba som reaktion på massgripanden av olikänkande 2003. När Raúl Castro tillträtt som statschef 2008 inleddes en normalisering av relationerna mellan EU och Kuba. Sedan 2008 har regelbundna politiska dialogmöten mellan EU och Kuba genomförts och utvecklingssamarbetet återupptagits.

Utskottet värdesätter att Sverige inom EU är pådrivande för att unionen kontinuerligt ska arbeta för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna i Kuba. Det framgår av EU:s årsrapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen 2014 att EU bl.a. verkat för att förmå Kuba att ratificera FN:s konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter och om ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter och även varit pådrivande för bl.a. ökad respekt för yttrande- och föreningsfrihet och kubanska medborgares rörelsefrihet. Det anges vidare i rapporten att EU och medlemsstater med representation i Havanna interagerar med det kubanska civilsamhället om mänskliga rättigheter genom bl.a. en lokal arbetsgrupp. Under 2015 lanserades även en dialog med den kubanska regeringen specifikt om mänskliga rättigheter. Under det första mötet inom ramen för dialogen diskuterades bl.a. jämställdhet, barnets rättigheter och yttrande- och föreningsfrihet.

I februari 2014 beslutade EU:s ministerråd att ge Europeiska utrikestjänsten (EEAS) och EU-kommissionen ett mandat att inleda förhandlingar om ett

bilateralt avtal för samarbete och dialog med Kuba. Förhandlingsdirektivet lyfte fram vikten av demokratiska principer och respekt för mänskliga rättigheter. I mars 2016 avslutades förhandlingarna mellan EU och Kuba och resulterade i ett politiskt dialog- och samarbetsavtal (Political Dialogue and Cooperation Agreement, PDCA). Avtalet inbegriper en politisk dialog, utvecklingssamarbete och sektorpolicydialog samt handel och ekonomiskt samarbete. Avtalet antas bl.a. bidra till att främja relationerna mellan EU och Kuba, bidra till förändring av den kubanska ekonomin och främja dialog och samarbete när det gäller hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter. Avtalet kommer att vara styrande för EU:s relationer med Kuba och kommer därmed att ersätta EU:s gemensamma ståndpunkt om Kuba från 1996. Förhoppningen är att avtalet ska träda i kraft till slutet av 2016. Enligt uppgift från Utrikesdepartementet diskuteras för närvarande om avtalets innehåll är av sådan art att det måste ratificeras av EU:s medlemsstater. I samband med att avtalet paraferades av EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och tillika kommissionens vice ordförande (HR/VP) Federica Mogherini betonades från hennes sida att en specifik MR-dialog är en central komponent inom ramen för PDCA. Hon uppgav även att ett andra dialogmöte med den kubanska regeringen om mänskliga rättigheter förbereds.

Sverige måste stå upp för varje individs rätt till demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige tillhörde de länder inom EU-kretsen som drev på för hårda krav på demokrati och mänskliga rättigheter inför EU:s förhandlingar med Kuba om ett politiskt dialog- och samarbetsavtal. Det är viktigt att styrkeförhållandet inom EU inte förändras så att en mjukare linje vinner gehör. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen även i fortsättningen måste driva på så att EU ställer hårda krav på demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba och så att EU:s dialog om dessa centrala frågor sker med aktivt deltagande från Kubas politiska opposition, människorättsaktivister och demokratiförespråkare.

Utskottet står även bakom att Sverige – i linje med EU:s politik – återupprättat en bilateral dialog med Kuba och konstaterar att detta manifesteras genom att Sverige och Kuba har enats om en allmänt hållen avsiktsförklaring om dialog och samarbete (Memorandum of Understanding). Avsiktsförklaringen undertecknades i slutet av 2015 och berör utvecklingssamarbete och politisk dialog. Utskottet konstaterar att avsiktsförklaringen enligt uppgift ger uttryck för Sveriges och Kubas generella önskan om samarbete inom en rad olika områden inklusive bl.a. mänskliga rättigheter, jämställdhet och hbtq-frågor. Utskottet konstaterar vidare att avsiktsförklaringen enligt uppgift även etablerar en regelbunden politisk dialog där bl.a. mänskliga rättigheter kan diskuteras. Utskottet utgår från att mänskliga rättigheter och demokrati konsekvent tas upp inom ramen för dialogen.

Utskottet betonar att det är angeläget att främjande av demokrati och mänskliga rättigheter är vägledande för Sveriges relation med Kuba. Utskottet

konstaterar att kabinetssekreteraren tog upp frågor om mänskliga rättigheter i samband med ett besök på Kuba i maj 2015. Kabinetssekreteraren uppmanade Kuba att ratificera FN:s grundläggande konventioner om de mänskliga rättigheterna och träffade under besöket även företrädare för det civila samhället och den katolska kyrkan.

Utskottet noterar slutligen att en strategi för utvecklings-samarbete med Kuba för närvarande bereds inom Regeringskansliet, och konstaterar att det svenska bilaterala samarbetet med Kuba kommer att ha som syfte att stödja respekt för mänskliga rättigheter och att stödja Kuba i den pågående reformprocessen mot en modernisering av landet, däribland ekonomin.

Det som anförs ovan om Kuba bör ges regeringen tillkänna. Därmed bifalls delvis motion 2015/16:1936 (KD) yrkande 4.

Myanmar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om mänskliga rättigheter i Myanmar med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2924 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att Sverige och omvärlden inte bör vara för naiva i bedömningen av situationen i Myanmar. I yrkande 2 anförs det angelägna i att verka för att FN:s rapportör för mänskliga rättigheter samt FN:s resolution gentemot Myanmar ska vara kvar. I yrkande 3 förespråkas att Sverige bör verka för att det ställs tydliga krav på Myanmar när det gäller mänskliga rättigheter, politiska fångar, etniska konflikter och minoriteters ställning. I yrkande 4 betonas vikten av att stödja karenfolkets strävanden efter ökad autonomi och mänskliga rättigheter samt att fästa världssamfundets uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation. I yrkande 5 anförs att regeringen bör verka för att uppmärksamma muslimska minoriteters utsatta situation i Myanmar.

I kommittémotion 2015/16:2108 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena upprepas att Sverige och omvärlden inte bör vara för naiva i bedömningen av situationen i Myanmar (yrkande 1), att Sverige bör verka för att det ställs tydliga krav på Myanmar vad gäller efterföljande av FN-resolutioner, mänskliga rättigheter, politiska fångar, etniska konflikter och minoriteters ställning (yrkande 2), att ansträngningarna bör intensifieras för att stödja karenfolkets strävanden efter ökad autonomi samt mänskliga rättigheter och för att fästa världssamfundets uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation (yrkande 3), och att regeringen bör verka för att uppmärksamma den utsatta situationen för muslimska minoriteter i Myanmar (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Våren 2011 inleddes en politisk reformprocess i Myanmar. Den militärjunta som styr landets i flera årtionden upplöstes och makten överlämnades formellt till en civil regering även om militären vann sig om att behålla ett stort inflytande över politiken. Den politiska transitionen har därefter fortgått och i november 2015 vann Aung San Suu Kyis parti National League for Democracy (NLD) en övertygande seger i parlamentsvalet och i mars 2016 valdes San Suu Kyis bundsförvant Htin Kyaw till president. Konstitutionen från 2008 innehåller regler som förhindrar att Suu Kyi själv blir president men hon har nyligen utsetts till bl.a. utrikesminister och minister i presidentens kansli. Utskottet instämmer i utrikesministerns positiva uttalande från den 13 november 2015 om genomförandet av valet, inklusive om vikten av att den muslimska folkgruppen rohingya deltar fullt ut i framtida val.

I UD:s rapport om de mänskliga rättigheterna i Myanmar 2013 rapporterades att reformprocessen i vissa avseenden haft positiva konsekvenser för de mänskliga rättigheterna. I rapporten angavs bl.a. att politiska fångar frigivits och att åsikts- och yttrandefriheten vidgats. Samtidigt konstaterades att omfattande och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna fortsatt förekom och det refererades bl.a. till mord, markkonfiskeringar, tvångsarbete, tvångsflyttningar, förekomsten av barnsoldater, våldtäkter och tortyr i samband med väpnade konfrontationer mellan centralmakten och etniska minoriteter.

Utskottet konstaterar att Myanmar står inför omfattande utmaningar när det gäller att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna. I HRW World Report 2016 hävdas att utvecklingen förvisso är fortsatt positiv när det gäller yttrande- och mediafriheten men att det samtidigt finns oroande tecken som exempelvis att antalet politiska fångar ökade under 2015 och att diskrimineringen av den muslimska minoriteten bedömdes ha ökat under året.

I mars 2016 rapporterade FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Myanmar (A/HRC/31/77) att reformagendan otvetydigt förändrat situationen när det gäller mänskliga rättigheter i landet; det konstateras att över 100 f.d. politiska fångar numera sitter i regeringen eller i parlamentet. Samtidigt framhålls att landet står inför omfattande utmaningar när det gäller mänskliga rättigheter och det nya ledarskapet uppmanas att vidta åtgärder för att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna och främja en fortsatt demokratisk övergång, fred och nationell försoning. I rapporten uttrycks oro över att radikala buddistiska grupper attackerar och hotar muslimer, civilsamhällsaktivister och andra som verkar för ökade rättigheter för personer som tillhör minoriteter. När det gäller situationen i delstaten Rakhine konstateras att rohingyafolket och andra muslimska grupper diskrimineras genom bl.a. begränsningar i rörelsefrihet, brister när det gäller religionsfrihet och genomförande av utgångsförbud som endast verkar tillämpas för rohingyafolket. Det konstateras vidare att många barn från denna folkgrupp inte registreras och att få framsteg har gjorts när det gäller möjlighet till medborgarskap för rohingyafolket. Vidare anges i rapporten att det fortsatt

begås omfattande övergrepp, inklusive sexuellt våld, i de väpnade konfrontationer som alltså pågår i flera områden (bl.a. i delstaten Karen) trots att en nationell vapenvila undertecknades av regeringen och åtta väpnade grupper i oktober 2015.

I linje med specialrapportörens rapport välkomnas de demokratiska landvinningarna i MR-rådets resolution om Myanmar från mars 2016 (A/HRC/31/L.30/Rev.1) samtidigt som de kvarstående utmaningarna lyfts fram. I resolutionen, som förlänger specialrapportörens mandat och som Sverige var medförslagsställare till, betonas bl.a. vikten av att stärka respekten för allas och envars mänskliga rättigheter, inklusive för kvinnor, barn och för personer som tillhör etniska minoriteter. Vidare uppmanas Myanmars regering att stärka respekten för yttrande-, förenings- och demonstrationsfriheterna. Regeringen uppmanas också att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna i bl.a. delstaten Rakhine och särskilt när det gäller situationen för etniska och religiösa minoriteter som rohingyafolket. En uppmaning att frige alla politiska fångar framförs också. Resolutionen välkomnar även bl.a. överenskommelsen om en nationell vapenvila från oktober 2015 och framhåller vikten av ett upphörande av våldshandlingar och att ytterligare steg tas för att främja nationell försoning genom en inkluderande nationell politisk dialog, inklusive genom att expandera den nationella vapenvilan till att omfatta grupper som inte anslutit sig till denna.

Utskottet välkomnar förlängningen av specialrapportörens mandat och instämmer i att Myanmar måste stärka respekten för de mänskliga rättigheterna på de områden som nämns i MR-rådets resolution. Utskottet vill därutöver även framhålla en oro över de signaler som kommer även från det nya NLD-ledda styret där man inte är tydlig med att muslimer i allmänhet och rohingyafolket i synnerhet ska åtnjuta samma rättigheter som den övriga befolkningen. Utskottet understryker vikten av respekten för och upprätthållandet av mänskliga rättigheter, inklusive minoriteters rättigheter. Utskottet vill även understryka vikten av att på nationell, regional och lokal nivå arbeta mot diskriminering och stigmatisering av vissa grupper.

Utskottet konstaterar att EU:s relationer med Myanmar baseras på ramverket Comprehensive Framework for the European Union's Policy and Support to Myanmar/Burma som antogs i form av rådsslutsatser i juli 2013 och som syftar till att stödja fred, utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter i Myanmar. Antagandet av ramverket föregicks av att EU våren 2013 hävde unionens sanktioner mot Myanmar med undantag för ett vapenembargo och utrustning som kan användas för internt förtryck. Stödet för ramverket bekräftas i rådsslutsatser från juni 2015. EU:s engagemang för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna i Myanmar konkretiserades under 2014 då rådsslutsatser antogs om att etablera en dialog om mänskliga rättigheter med Myanmar. Sedan dess har två dialoger om mänskliga rättigheter genomförts varav den senaste ägde rum i juni 2015. Vid detta möte diskuterades en rad frågor om mänskliga rättigheter, bl.a. frisläppande av politiska fångar och vikten av att personer som tillhör minoriteter åtnjuter sina

mänskliga rättigheter fullt ut. I rådsslutsatser från februari 2016 om EU:s prioriteringar i FN:s olika forum för mänskliga rättigheter under 2016 anges att EU även i fortsättningen kommer att följa utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter i Myanmar. Utskottet välkomnar att EU aktivt verkar för att främja mänskliga rättigheter och demokrati i Myanmar. Utskottet välkomnar vidare att mänskliga rättigheter och demokrati genomsyrar allt EU-bistånd till Myanmar. Utskottet välkomnar också att även Sveriges bistånd har ett fokus på att främja demokrati och mänskliga rättigheter. I Resultatstrategi för Sveriges internationella bistånd i Myanmar 2013–2017 anges att biståndet förväntas leda till en ökad respekt för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och ansvarsutkrävande, ett brett folkligt deltagande i fredsprocesser och förbättrad hälsa för kvinnor och barn med särskilt fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

I betänkande 2011/12:UU8 behandlade utskottet situationen när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter i Myanmar. Utskottet konstaterade då bl.a. att utvecklingen i Myanmar ingav hopp om att grundläggande demokratiska förändringar ägde rum. Utskottet ser positivt på de framsteg som uppnåtts i Myanmar sedan dess men kan samtidigt konstatera att ett omfattande arbete återstår innan landet blir en inkluderande, fredlig och pluralistisk demokrati som fullt ut respekterar de mänskliga rättigheterna. Utskottet välkomnar att EU och Sverige verkar för fred, demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter och utgår från att detta arbete fortgår. Utskottet framhåller vidare att frågor relaterade till autonomi för olika grupper måste hanteras i demokratiska former och inom ramen för en inkluderande fredsprocess.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2014/15:2924 (SD) yrkandena 1–5 och motion 2015/16:2108 (SD) yrkandena 1–4.

Nigeria

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om stöd för utsatta kristna i Nigeria med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2014/15:2766 och 2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD), yrkande 3 i respektive motion, anförs att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för utsatta kristna i Nigeria, och inom ramen för FN och EU verka för att de kristnas säkerhet garanteras.

Utskottets ställningstagande

Nigeria är ett diversifierat land när det gäller etnicitet, språk och religion. Efter övergången från militärstyre till civilt styre 1999 har de etniska, religiösa och regionala motsättningarna inom landet tenderat att komma upp till ytan. När det gäller religiösa skiljelinjer råder sedan gammalt motsättningar mellan det muslimska norra Nigeria och den södra delen där de flesta kristna bor. På senare år har konflikter med religiösa drag ägt rum med viss regelbundenhet. Utskottet har tidigare behandlat situationen för kristna i Nigeria (bet. 2013/14:UU15).

Nigerias konstitution förbjuder diskriminering på basis av etnisk tillhörighet eller religion. Enligt Utrikesdepartementets rapport om människorättssituationen i Nigeria 2010 utsätts trots detta minoriteter i olika områden för diskriminering och förföljelse. I rapporten konstateras även att införandet av sharia i norr generellt har försämrat situationen för framför allt den kristna minoriteten där.

Under senare år har terrororganisationen Boko Haram stridit mot Nigerias väpnade styrkor. Boko Haram har en oresonlig inställning till bl.a. andra religioner. I en rapport från augusti 2013 som utarbetats från kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) refereras bl.a. till attacker mot kyrkor som Boko Haram utfört (A/HRC/WG.6/17/NGA/2). I en rapport från specialrapportören för minoritetsfrågor (A/HRC/28/64/Add.2) från januari 2015 redogörs bl.a. för religiöst motiverat våld mot både kristna (i delstaten Plateau) och muslimer (i delstaten Kaduna). Det konstateras dock i rapporten att grundorsakerna till att våldsamheter mellan olika grupper uppstår är ytterst komplexa och sällan kan förklaras enkom av etniska eller religiösa faktorer. I rapporten uppmanas den federala regeringen att utarbeta och genomföra en allomfattande strategi för att förbygga och bekämpa grupper som Boko Haram.

EU antog 2012 ett strategiskt ramverk för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. I ramverket inkluderas både rättigheter för personer som tillhör minoriteter och religions- och övertygelsefrihet. Det strategiska ramverket är kopplat till en handlingsplan. En ny handlingsplan för perioden 2015–2019 antogs av utrikesrådet den 20 juli 2015. Rättigheter för personer som tillhör minoriteter och religions- och övertygelsefrihet lyfts fram även i handlingsplanen. EU har även antagit särskilda riktlinjer för att främja religions- och övertygelsefrihet (2013). I rådsslutsatser om EU:s agerande i forum för mänskliga rättigheter i FN under 2016 framgår att EU fortsatt ska verka för stärkta rättigheter för personer som tillhör minoriteter och för religions- och övertygelsefrihet. Utskottet välkomnar allt detta.

Inom ramen för Cotonouavtalet och Nigeria-EU Joint Way Forward, som undertecknades 2009, har EU en löpande dialog med Nigeria om bl.a. mänskliga rättigheter, inklusive om rättigheter för personer som tillhör minoriteter och om Boko Harams väpnade uppror. Det senaste dialogmötet på ministernivå inom ramen för överenskommelsen ägde rum i mars 2016. Utskottet ser positivt på den löpande dialogen och utgår från att EU fortsatt är

pådrivande när det gäller mänskliga rättigheter, inklusive för personer som tillhör religiösa och andra minoriteter.

EU har även ett omfattande bistånd till Nigeria. Stöd utgår bl.a. från Europeiska utvecklingsfonden (EDF). Under perioden 2014–2020 står tre områden i centrum för EU:s stöd. Insatser utförs dels för att främja rättsstatens principer, god samhällsstyrning och demokrati, dels för att stödja sociala skyddsnet, hälsa och nutritionssäkerhet, dels för att främja hållbar energi och tillgång till elektricitet. Utskottet noterar att de socioekonomiska delarna av biståndet fokuserar på norra Nigeria. Utskottet anser EU:s biståndsinsatser i Nigeria är viktiga för att minska fattigdomen i landet och därmed för att motverka radikalisering och religiös extremism. I detta sammanhang framhåller utskottet även vikten av att åtgärder vidtas för att minska den omfattande korrruptionen i Nigeria så att landets oljeinkomster på ett mer effektivt sätt kan användas till utvecklingsinsatser.

Utskottet erinrar om betänkande 2014/15:UU15 där utskottet understryker att det är angeläget att EU och Sverige fortsätter att lyfta fram religiösa minoriteters rättigheter i såväl bilaterala kontakter som inom ramen för internationella organisationer. Utskottet erinrar om sitt ställningstagande i nämnt betänkande att religions- och övertygelsefriheten är central i ett öppet samhälle och att religions- och övertygelsefriheten är en universell mänsklig rättighet som kräver beskydd överallt och för alla. Utskottet erinrar också om sitt konstaterande i betänkandet om att kristna befinner sig i en utsatt situation i vissa länder och att förföljelsen av kristna minoriteter måste upphöra.

Utskottet understryker vikten av att Boko Haram bekämpas, med respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Utskottet betonar även vikten av att motverka straffrihet och noterar att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) har inlett en preliminär utredning om möjliga brott mot mänskligheten och krigsbrott som kan ha utförts av Boko Haram och/eller nigerianska säkerhetsstyrkor. Utskottet välkomnar att MR-rådet i en resolution från april 2015 fördömde Boko Harams övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten och samtidigt gav uttryck för en djup oro för Boko Harams agerande mot bl.a. personer som tillhör religiösa minoriteter (A/HRC/RES/S-23/1). I resolutionen fördöms särskilt Boko Harams kidnappning den 14 april 2014 av fler än 200 skolflickor från staden Chibok i delstaten Borno. I resolutionen framförs ett krav på att flickorna frigges omedelbart och villkorslöst. Utskottet instämmer i detta.

Utskottet välkomnar även att Nigeria inom ramen för FN:s Universal Periodic Review (UPR), i slutet av 2013 accepterade ett antal rekommendationer när det gäller att motverka religiös intolerans och bekämpa våld mot religiösa minoriteter i allmänhet, inklusive mot kristna (A/HRC/25/6), och uppmanar landet att kontinuerligt vidta åtgärder för att genomföra dessa rekommendationer.

Utskottet konstaterar att Boko Harams terror även har drabbat Nigerias grannländer. I januari 2015 beslutade Afrikanska unionens freds- och säkerhetsråd om en regional insats inom ramen för den s.k. Multinational Joint

Task Force (MNJTF). Beslutet välkomnades av EU i rådsslutsatser i februari 2015. Beslutet noterades vidare av FN:s säkerhetsråd den 28 juli 2015 i ett ordförandeskapsuttalande (S/PRST/2015/14). I uttalandet uppmanas det internationella samfundet att stödja MNJTF. Afrikanska unionen (AU) har begärt finansiellt stöd från EU till styrkan, som blev formellt operativ i maj 2015. Utskottet konstaterar att HR/VP Mogherini i sitt tal vid det regionala säkerhetstoppmötet i Abuja den 14 maj 2016 offentliggjorde ett EU-stöd om 50 miljoner euro till MNJTF.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna 2014/15:2766 (SD) yrkande 3 och 2015/16:2127 (SD) yrkande 3.

Nordkorea

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om religionsfrihet i Nordkorea med hänvisning till pågående arbete.

Motionerna

I kommittémotionerna 2014/15:2766 och 2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD), yrkande 4 i respektive motion, anfördes att Sverige ska verka för att uppmärksamma situationen för kristna och andra religionsutövare i Nordkorea och därmed bidra till att sätta religionsfrihet i landet på det internationella samfundets agenda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Nordkorea kännetecknas av en fullständig avsaknad av demokrati och att respekten för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea är obefintlig. MR-rådet tillsatte i mars 2013 en undersökningskommission när det gäller mänskliga rättigheter i Nordkorea. I kommissionens rapport från februari 2014 konstateras att övergreppen när det gäller de mänskliga rättigheterna i Nordkorea är systematiska och omfattande och i många fall utgör brott mot mänskligheten. Det anfördes även att den nordkoreanska staten saknar motsvarighet när det gäller övergreppens omfattning och natur (A/HRC/25/63). Specialrapportören för mänskliga rättigheter i Nordkorea konstaterade i sin rapport från den 19 januari 2016 att respekten för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea inte förbättrats sedan undersökningskommissionens rapport 2014; brotten mot mänskligheten fortsätter enligt rapporten (A/HRC/31/70).

I Utrikesdepartementets rapport 2013 om de mänskliga rättigheterna i Nordkorea konstateras att religion inte utgör en del av den nordkoreanska statsideologin – den s.k. Juche-filosofin – som karaktäriseras av oberoende,

själv tillit och självförsörjning. I ovan nämnda rapport konstaterar MR-rådets undersökningskommission att bl.a. religionsfriheten i princip är obefintlig i Nordkorea. I rapporten uppges att den nordkoreanska staten ser kristendomen som ett särskilt allvarligt hot eftersom man fruktar att kristendomen utmanar statsideologin och personkulten kring Nordkoreas ledare och samtidigt erbjuder en plattform för politisk och social interaktion utanför statens kontroll. I rapporten konstateras vidare att det finns ett fåtal statskontrollerade kyrkor och att kristna i övrigt är förbjudna att utöva sin religion, förföljs och utsätts för allvarliga övergrepp. I rapporten uppmanas de nordkoreanska myndigheterna att tillåta att kristna och andra troende utövar sin tro utan fruktan för övervakning och bestraffning. Utskottet instämmer i detta och välkomnar att både MR-rådet (A/HRC/28/L.18) och FN:s generalförsamling (A/RES/70/172) under 2015 återigen antagit resolutioner om den allvarliga situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea. Utskottet välkomnar att EU och Sverige har gett sitt aktiva stöd till antagandet av dessa resolutioner och konstaterar att båda resolutionerna lyfter fram bl.a. bristen på respekt för religionsfrihet. Utskottet välkomnar även att MR-rådet med stöd av EU och Sverige antog en ny resolution om Nordkorea den 23 mars 2016 (A/HRC/31/L.25). I resolutionen fördömer rådet de systematiska och omfattande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna när det gäller bl.a. religionsfrihet, yttrande- och föreningsfrihet, rörelsefrihet, rätten till mat samt kränkningar i fångläger och vanliga fängelser som omfattar brott mot rätten till liv, fall av utrotning, mord, slaveri, tortyr, våldtäkt och annat grovt sexuellt våld och förföljelser på basis av kön eller politisk och religiös åskådning m.m. Det framgår även i resolutionen att rådet bedömer att det finns rimliga skäl att anta att det begåtts brott mot mänskligheten i Nordkorea. Rådet välkomnar vidare bl.a. att generalförsamlingen i ovan nämnda resolution från 2015 uppmanat säkerhetsrådet att överväga att hänskjuta situationen i Nordkorea till ICC. Utskottet instämmer i detta.

Utskottet har i avsnittet om Nigeria välkomnat att bl.a. EU:s strategiska ramverk för demokrati och mänskliga rättigheter och den handlingsplan som är kopplad till ramverket inbegriper främjande av rättigheter för personer som tillhör minoriteter och vikten av att religions- och övertygelsefrihet respekteras. Utskottet har i detta avsnitt vidare erinrat om sitt ställningstagande i betänkande 2014/15:UU15 om att religions- och övertygelsefriheten är en universell mänsklig rättighet som är central i ett öppet samhälle och som kräver beskydd överallt och för alla samt att det är angeläget att EU och Sverige överlag fortsätter att lyfta fram religiösa minoriteters rättigheter. Utskottet har också i avsnittet om Nigeria erinrat om ställningstagandet i nämnt betänkande att förföljelsen av kristna minoriteter måste upphöra i länder där kristna befinner sig i en utsatt situation.

Utskottet konstaterar att EU och Sverige har en kritisk engagemangspolitik visavis Nordkorea som bl.a. syftar till att verka för avspänning på den koreanska halvön, upprätthållande av den internationella icke-

spridningsregimen¹ och en förbättrad situation för de mänskliga rättigheterna i landet. Detta förhållningssätt kommer bl.a. till uttryck i att EU regelbundet genomför politiska dialogmöten med Nordkorea. Det senaste mötet i detta format ägde rum i Pyongyang i juni 2015 då även frågor om mänskliga rättigheter diskuterades.

Utskottet utgår från att EU:s och Sveriges ansträngningar fortgår för att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna, inklusive när det gäller religionsfrihet, i Nordkorea. Utskottet välkomnar att EU i rådsslutsatser från februari 2016 om EU:s prioriteringar under 2016 vid FN:s olika forum för mänskliga rättigheter bl.a. uttrycker att unionen i samråd med likasinnade ska fortsätta att uppmärksamma övergreppen av de mänskliga rättigheterna i Nordkorea och verka för ansvarsutkrävande. Utskottet välkomnar vidare att EU i slutsatserna uppmanar FN:s säkerhetsråd att överväga att hänskjuta situationen i Nordkorea till ICC.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna 2014/15:2766 (SD) yrkande 4 och 2015/16:2127 (SD) yrkande 4.

Pakistan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om stöd för utsatta kristna i Pakistan med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2014/15:2766 och 2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD), yrkande 2 i respektive motion, anføres att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för kristna i Pakistan och inom ramen för FN och EU verka för en fortsatt skarp kritik mot landets hårda antihädeslagar och våldet mot kristna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat situationen för kristna i Pakistan (bet. 2013/14:UU15). Utskottet konstaterar att det framgår av Utrikesdepartementet rapport om de mänskliga rättigheterna i Pakistan från 2013 att islam är officiell religion i Pakistan och att landets lagstiftning enligt grundlagen måste vara förenlig med sharia. Tidvis har sharialagar införts i talibandominerade områden. Det framgår vidare i rapporten att Pakistan erkänner religiösa minoriteter – inklusive kristendomen – och att religionsfriheten är skyddad i grundlagen, men det uppges att begränsningarna är så omfattande att lagstiftningen de facto diskriminerar mot religiösa minoriteter. Det konstateras

¹ Nordkorea har valt att stå utanför icke-spridningsfördraget (NPT).

att kristna och andra minoriteter diskrimineras såväl lagstiftningsmässigt som socialt och att de pakistanska myndigheterna inte i tillräcklig utsträckning skyddar personer som tillhör minoriteter. I rapporten refereras till att det förekommit terrordåd riktande mot kristna. Utskottet kan konstatera att ett sådant terrordåd genomfördes i staden Lahore den 27 mars 2016.

Utskottet konstaterar vidare att det i nämnda rapport uppges att den s.k. blasfemilagen ger dödsstraff eller livstids fängelse för hädelse eller smädande av heliga muslimska personer eller Koranen. Det framgår att bl.a. den kristna minoriteten är överrepresenterad i förhållande till sin andel av befolkningen när det gäller antalet personer som åtalats och dömts för hädelse. Det framgår vidare att rättssäkerheten kring åtal för hädelse är mycket bristfällig. Det uppges i rapporten också att hotbilden från militanta grupper och inflytandet från konservativa mullor gör det svårt att genomföra en lagändring, vilket exemplifieras med att en guvernör och den dåvarande minoritetsministern 2011 mördades efter att de uttalat sig för en ändring av blasfemilagen.

Utskottet konstaterar också att det i EU:s årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen 2014 anges att personer som tillhör religiösa minoriteter riskerar att utsättas för förföljelse och sektaristiskt våld. Det konstateras att den shiamuslimska minoriteten var mest utsatt men att en i utgångsläget svår situation för andra religiösa minoriteter – bl.a. kristna – fortsatte att förvärras under 2014. Utskottet konstaterar att det även i HRW:s World Report 2016 rapporteras att religiösa minoriteter drabbas av osäkerhet, våld och förföljelse från framför allt sunniextremistiska grupperingar och att staten misslyckas med att skydda dessa minoritetsgrupper. Vidare anges att den pakistanska regeringen fortsatt utnyttjar hädelselagar för att institutionalisera diskrimineringen av religiösa minoriteter. Utskottet understryker vikten av att Pakistan respekterar religionsfriheten, upphör med att diskriminera religiösa minoriteter och vidtar åtgärder för att skydda religiösa minoriteter från övergrepp och terrorism.

Utskottet konstaterar vidare att Pakistan 2012 granskades inom ramen för FN:s UPR. Flera rekommendationer rörde vikten av att respektera religions- och övertygelsefrihet, inklusive för bl.a. kristna, och att dra tillbaka eller ändra blasfemilagen. Rekommendationer om att begränsa hädelselagstiftningen accepterades dock inte av Pakistan. Utskottet beklagar detta och uppmanar Pakistan att kontinuerligt genomföra de rekommendationer som framkom under landets UPR och som har bäring på religionsfrihet och hädelselagstiftning.

I mars 2012 enades EU och Pakistan om en femårig samarbetsplan (EU-Pakistan 5-year Engagement Plan) som syftar till att intensifiera den politiska dialogen och inkluderar frågor om god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Det framgår av EU:s årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen 2014 att religions- och övertygelsefrihet tillhör de frågor om mänskliga rättigheter som EU prioriterar i dialogen med Pakistan. I rådsslutsatser om Pakistan från juli 2015 uppmanas Pakistan att prioritera och vidta åtgärder bl.a. för att respektera, skydda och verka för dels religions- och

övertygelsefrihet, dels rättigheter för personer som tillhör religiösa minoriteter. Det framgår vidare i EU:s årsrapport om de mänskliga rättigheterna att det inom ramen för EU:s bistånd till Pakistan utgår stöd som syftar till att främja bl.a. religions- och övertygelsefrihet. Utskottet välkomnar att EU och därmed även Sverige aktivt verkar för att främja religions- och övertygelsefrihet i Pakistan inom ramen för en politisk dialog och genom biståndsinsatser. Utskottet förutsätter att detta arbete fortgår även framöver.

I övrigt vill utskottet återigen framhålla att det i avsnitten om Nigeria och Nordkorea i detta betänkande har välkomnat att bl.a. EU:s strategiska ramverk för demokrati och mänskliga rättigheter och den handlingsplan som är kopplad till ramverket inbegriper främjande av rättigheter för personer som tillhör minoriteter och vikten av att och religions- och övertygelsefrihet respekteras. Utskottet har i dessa avsnitt vidare erinrat om sitt ställningstagande i betänkande 2014/15:UU15 om att religions- och övertygelsefriheten är en universell mänsklig rättighet som är central i ett öppet samhälle och som kräver beskydd överallt och för alla samt att det är angeläget att EU och Sverige överlag fortsätter att lyfta fram religiösa minoriteters rättigheter. Utskottet har också i avsnitten om Nigeria och Nordkorea erinrat om ställningstagandet i nämnt betänkande att förföljelsen av kristna minoriteter måste upphöra i länder där kristna befinner sig i ett utsatt situation.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2014/15:2766 (SD) yrkande 2 och motion 2015/16:2127 (SD) yrkande 2.

Ryssland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Ryssland och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen bifaller delvis motioner om Ryssland.

Motionerna

I partimotion 2014/15:1878 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 2 anför att Sverige bör vidga stödet till organisationer som inom Ryssland arbetar för att försvara och upprätthålla de mänskliga rättigheterna.

I motion 2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 betonas vikten av en fortsatt tydlig svensk linje i förhållande till utvecklingen i Ryssland, som gäller såväl landets utrikes- och säkerhetspolitik som demokratiska, medborgerliga och mänskliga rättigheter.

I kommittémotion 2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 2 anför att Sverige bör vidga stödet till organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter i Ryssland.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med oro på Rysslands utrikes- och säkerhetspolitiska agerande. Utskottet anser att EU:s och Sveriges förhållande till Ryssland måste vara principfast och konsekvent. Utskottet framhåller att det är av fundamental betydelse att respektera och värna folkrätten och den europeiska säkerhetsordningen.

Utskottet framhåller att det är av central vikt att varje land har rätt att välja sin egen framtid. De ryska stormaktsambitionerna omsätts i påtryckningar mot forna sovjetstater som vill vända sig västerut. Utskottet betonar att det östliga partnerskapet – som Sverige är en drivande kraft för – är ett viktigt verktyg för att främja fred och välstånd i det östliga närområdet. Utskottet påminner i detta sammanhang om att riksdagen godkänt EU:s associeringsavtal med Ukraina (prop. 2013/14:249, bet. 2014/15:UU7), Moldavien (prop. 2013/14:250, bet. 2014/15:UU6) och Georgien (prop. 2013/14:251, bet. 2014/15:UU5). Utskottet framhåller vidare vikten av att länder som ingår i det östliga partnerskapet och som ligger i Europa ska ha rätt att ansöka om medlemskap i unionen när de nödvändiga kriterierna är uppfyllda.

Utskottet instämmer i vad som anges i den utrikespolitiska deklarationen 2016 om att Rysslands olagliga annektering av Krim och militära närvaro i östra Ukraina utgör flagranta brott mot folkrätten och är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen sedan kalla krigets slut. Utskottet välkomnar att EU:s stats- och regeringschefer varit tydliga med att fördöma Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol och att EU betonat att unionen kommer att stå fast vid sin politik om icke-erkännande (se bl.a. slutsatser från Europeiska rådet i mars 2015). Utskottet betonar vidare vikten av en fortsatt konsekvent sanktionspolitik gentemot Ryssland och välkomnar att EU i december 2015 tog beslut om att förlänga sanktionerna. Utskottet instämmer i vad regeringen framhåller i sina övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2016 om att EU:s sanktioner mot Ryssland ska upprätthållas så länge Rysslands destabilisering av Ukraina fortsätter och den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol kvarstår. Utskottet betonar vikten av att Ryssland genomför Minsköverenskommelserna. Utskottet understryker det angelägna i att Ryssland omedelbart friger ukrainska medborgare som olagligen och i strid med Minsköverenskommelserna hålls frihetsberövade. Utskottet välkomnar att både EU och Sverige verkar för detta.

Utskottet ser med oro på utvecklingen när det gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland. Utskottet konstaterar vidare med oro att Ryssland i december 2015 antog en ny lag som ger den ryska konstitutionsdomstolen rätten att slå fast att beslut av Europadomstolen och andra internationella domstolar är ogenomförbara om bedömningen görs att de står i strid med den ryska konstitutionen. Utskottet framhåller att Sverige ska vara en stark röst för internationella domstolar och för att internationella åtaganden och domar efterlevs. Den ryska lagen omintetgör syftet med internationella åtaganden och domar, vilket är att dessa ska gälla för den stat som gått med i avtalet, t.ex. Rysslands anslutning till Europeiska konventionen

angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Varken nationell lagstiftning eller ett lands konstitution ska hindra att landet uppfyller sina internationella åtaganden eller domar. Om den ryska konstitutionsdomstolen gör en annan bedömning skulle detta väcka allvarliga frågor om Rysslands trovärdighet och vilja att uppfylla internationella förpliktelser. Utskottet betonar vikten av att noga följa hur den nya lagen tillämpas.

Utskottet konstaterar att FN:s MR-kommitté under 2015 granskade genomförandet av konventionen för de medborgerliga och politiska rättigheterna i Ryssland. I rapporten (CCPR/C/RUS/CO/7) förespråkades åtgärder från rysk sida för att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna på ett antal områden. FN-kommittén betonar bl.a. att Ryssland måste säkerställa att konventionen respekteras i bl.a. östra Ukraina och efterlyser bl.a. ansvarsutkrävande för MR-övergrepp som begås i norra Kaukasus. Kommittén uppmanar även Ryssland att bekämpa rasism och främlingsfientlighet och att förändra lagstiftningen i syfte att förhindra diskriminering av och våld mot hbtq-personer. Vidare uppmanar kommittén Ryssland att arbeta för jämställdhet och bekämpa våld mot kvinnor inom familjen. Kommittén anser också att det behövs åtgärder för att motverka tortyr och annan förnedrande behandling. Vidare lyfts bl.a. vikten av ett oberoende rättsväsende fram. Kommittén uttrycker även oro över att advokater, journalister, människorättsförsvarare och oppositionspolitiker förföljs, och uppmanar statsmakten att upphöra med förföljelserna och vidta åtgärder för att skydda berörda. Vidare uttrycker kommittén en oro över bristande yttrande-, demonstrations- och föreningsfrihet. Övergreppen mot krimtatarerna på Krim lyfts också fram. Utskottet instämmer i rapportens slutsatser och rekommendationer och uppmanar Ryssland att vidta adekvata åtgärder i enlighet med rapportens rekommendationer.

När det gäller Krim och östra Ukraina välkomnar utskottet att EU i rådsslutsatser om unionens agerande i FN:s MR-forum under 2016 bl.a. anger att unionen löpande avser att lyfta fram övergrepp mot de mänskliga rättigheterna i dessa områden. Ett domstolsutslag från den 26 april 2016 förbjuder verksamhet inom ramen för krimtatarernas organ mejlis med hänvisning till att organet uppges vara en extremistorganisation. Utskottet anser att beslutet ytterligare inskränker krimtatarernas rättigheter. Utskottet understryker vikten av att de mänskliga rättigheterna på Krim respekteras, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

Utskottet framhåller även med oro att det i HRW:s World Report 2016 bl.a. framgår att respekten för yttrandefrihet och möjligheterna för oberoende kritiker att verka försämrades ytterligare under 2015. Vidare framgår bl.a. att hbtq-personers rättigheter kränks. Rapporten lyfter även bl.a. fram att Kreml under året intensifierade restriktionerna för medierna och civilsamhället. När det gäller civilsamhället tillämpades lagen som antogs under 2012 om att definiera människorättsorganisationer m.m. som får utländska bidrag som utländska agenter med full kraft. Dessutom antogs i juni 2015 en ny lag som

förbjuder utländska och internationella grupper som påstås underminera Rysslands säkerhet, försvar eller konstitutionella ordning. Enligt HRW:s rapport har lagen redan tillämpats mot bl.a. en amerikansk stiftelse som verkar för demokrati. Utskottet understryker särskilt vikten av att Ryssland upphör med att förfölja oliktankande, respekterar hbtq-personers rättigheter, respekterar yttrande-, mötes- och föreningsfriheten och avskaffar de lagar som förhindrar framväxten av ett aktivt och självständigt civilsamhälle. Utskottet välkomnar att EU i ett uttalande från juli 2015 offentligt kritiserade ovan nämnda lagar.

Utskottet anser att situationen är allvarlig för de s.k. Bolotnajafångarna som arresterades 2012 i samband med demonstrationer efter 2011 års parlamentsval. Utskottet framhåller att domarna mot dessa personer förefaller vara oproportionerliga i relation till de brott som personerna anklagats för. Domarna förefaller även vara ett sätt att inskränka utövande av yttrandefrihet och mötesfrihet i Ryssland.

I februari 2015 mördades den liberala oppositionspolitikern Boris Nemtsov. Utskottet uppmanar Ryssland att genomföra en oberoende utredning och döma de ansvariga. I detta sammanhang uppmanar utskottet Ryssland att vidta åtgärder för att skydda oppositionella och oberoende kritiker. Utskottet framhåller även vikten av att journalister har möjlighet att utföra sitt arbete utan restriktioner och noterar med oro attacken mot bl.a. Sveriges Radios korrespondent i ryska Ingusjien i mars 2016. Utskottet förutsätter att ryska myndigheter gör allt som står i deras makt för att gripa och lagföra förövarna.

När det gäller fackliga rättigheter konstaterar utskottet att Ryssland har ratificerat ILO:s åtta kärnresolutioner och betonar vikten av att dessa omsätts även i praktiken.

Utskottet framhåller att respekten för mänskliga rättigheter är central för relationen mellan EU och Ryssland samt för Sveriges bilaterala relationer med Ryssland. Utskottet instämmer i regeringens bedömning när det gäller vikten av att även i fortsättningen föra en konsekvent och tydlig politik i relationerna med Ryssland och tillsammans med andra uppmana Ryssland att uppfylla sina åtaganden för mänskliga rättigheter. Utskottet välkomnar att detta också konsekvent är EU:s och Sveriges budskap till ryska företrädare i forum såsom FN, OSSE och Europarådet.

Utskottet noterar att Ryssland planerar att utföra ett parlamentsval i september 2016 och framhåller vikten av fria och rättvisa val. I detta sammanhang påminner utskottet om FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som bl.a. slår fast att folkets vilja ska utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet och att folkviljan ska uttryckas i periodiska och verkliga val som ska genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande (artikel 21). Utskottet påminner vidare om 1952 års tilläggsprotokoll till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna där det framgår att de fördragsslutande parterna förbinder sig att anordna fria och hemliga val med skäliga tidsintervaller under

förhållanden som tillförsäkrar folket rätten att fritt ge uttryck för sin mening när det gäller sammansättningen av den lagstiftande församlingen (artikel 3). Utskottet påminner också dels om OSSE:s s.k. Parisstadga från 1990 där det framgår att ett demokratiskt styrelseskick baseras på folkviljan som uttrycks regelbundet genom fria och rättvisa val, dels om OSSE:s s.k. Köpenhamnsdokument (1990)² som bl.a. inbegriper långtgående åtaganden för OSSE:s medlemsstater att genomföra demokratiska val som är fria, rättvisa och transparenta och som genomförs med respekt för allmän, lika och hemlig rösträtt samt garanterar rätten att bli vald. Åtagandena i Köpenhamnsdokumentet har varit vägledande för det valrelaterade arbete som OSSE och kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) utfört sedan 1991.

Utskottet framhåller sammantaget att den politiska utvecklingen i Ryssland är oroande och visar på ett stort behov av att verka för att demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utvecklas och fördjupas. Utskottet betonar vikten av att EU och Sverige även i fortsättningen ska vara en stark röst för demokrati och mänskliga rättigheter i Ryssland och att EU bör försöka vidmakthålla och utveckla kontakterna med Rysslands folk och civilsamhälle. EU stöder det ryska civilsamhället via främst europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR). Utskottet konstaterar att den förra regeringen hösten 2014 antog en resultatstrategi för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland 2014–2018. Syftet med strategin är att stödja en demokratisk utveckling i Ryssland och bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter samt en förbättrad miljö i Östersjöområdet och i nordvästra Ryssland. Mot bakgrund av den senaste utvecklingen i Ryssland kommer arbetet med ökad respekt för mänskliga rättigheter samt stärkt demokratisk utveckling och medborgarinflytande att prioriteras. Utskottet upprepar sitt ställningstagande i betänkande 2014/15:UU10 och ser positivt på att strategin bl.a. fokuserar på stärkta möjligheter för medborgare till demokratiskt inflytande och ökat deltagande i politiska processer och stärkt kapacitet hos förändringsaktörer och civilsamhälle att verka för bl.a. demokrati, mänskliga rättigheter och icke-diskriminering.

Mot ovanstående bakgrund understryker utskottet vikten av en fortsatt tydlig svensk linje i förhållande till utvecklingen i Ryssland. Utskottet anser att det är särskilt viktigt att i relationerna med Ryssland verka för och stödja demokratiska värderingar och respekt för mänskliga rättigheter som även Ryssland ställt sig bakom i egenskap av medlem i Europarådet. Utskottet framhåller att Sverige tydligt ska markera mot en alltmer auktoritär regim i Kreml och samtidigt fördjupa relationen med medborgarna och civilsamhället i Ryssland. Utskottets uppfattning är därför att stödet till organisationer i Ryssland som arbetar för att försvara och upprätthålla de mänskliga rättigheterna bör vidgas.

² Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the Conference on Security and Co-operation in Europe.

Det som anförs ovan om Ryssland bör ges regeringen tillkänna. Därmed bifalls delvis motion 2014/15:1878 (FP) yrkande 2, motion 2014/15:2321 (C) yrkande 2 och motion 2015/16:2266 (FP) yrkande 2.

Somaliland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att erkänna republiken Somaliland som en självständig stat.

Jämför reservation 5 (SD) och särskilt yttrande (L).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2107 av Julia Kronlid m.fl. (SD) anförs att Sverige bör erkänna republiken Somaliland som självständig stat. Samma förslag anförs motion 2015/16:2840 av Marcus Wiechel (SD) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

På 1880-talet koloniserades det område som i dag utgörs av Somalia av Italien och Storbritannien. Italien tog kontroll över de södra delarna (Italienska Somaliland) och Storbritannien upprättade ett protektorat i de norra delarna (Brittiska Somaliland). År 1960 gick Italienska Somaliland och Brittiska Somaliland samman i den självständiga staten Somalia. Brittiska Somaliland var självständigt i fem dagar innan området gick upp i Somalia. År 1969 tog militären, under ledning av generalmajor Mohamed Siad Barre, makten i Somalia. Under slutet av 1980-talet förlorade Barres regim gradvis kontrollen över landet och regimen föll slutgiltigt i januari 1991 varefter inbördeskriget fortsatte. År 2012 svors ett nytt parlament och en ny president in och Somalias första internationellt erkända regering sedan 1991 med säte i huvudstaden Mogadishu tillträdde. Trots omfattande internationellt stöd, inklusive från AU:s fredsbevarande styrka Amisom, har regeringen inte full kontroll över landet. År 2012 antogs även en provisorisk författning som slår fast att Somalia ska vara en federal stat bestående av 18 delstater. I grundlagen stadgas även att de gränser som Somalia hade under 1960 års författning fortsatt gäller och att ingen delstat eller region har rätt att bryta sig loss från landet.

I samband med det klanbaserade inbördeskrig som följde sedan Barres regim fallit utropades den 18 maj 1991 den självständiga staten Somaliland av den s.k. Somaliska nationella rörelsen och representanter för den i nordväst dominerande Issaq-klanen. Somaliland präglas i dag av ett relativt lugn och flera relativt framgångsrika val, inklusive ett maktskifte i presidentvalet 2010, har genomförts. I viss utsträckning finns fungerande institutioner och ett civilt samhälle. Nästa parlaments- och presidentval har enligt uppgift senarelagts och planeras nu äga rum under 2017.

Sedan 1991 försöker Somaliland i allt väsentligt agera som en självständig stat. Detta har skapat spänningar mellan regeringen i Mogadishu och ledarskapet i Somaliland. Under 2013 uppnåddes en överenskommelse om samverkan mellan Somaliland och övriga delen av Somalia om samarbete när det gäller bl.a. terrorism och piratverksamhet och Somalia lovade underlätta för Somaliland att få ökad tillgång till internationellt stöd.

EU har ett betydande utvecklings-samarbete med Somalia inom ramen för EDF. Huvudkomponenten i samarbetet består i stöd till att främja freds- och statsbyggande. Samarbetet baseras på överenskommelsen om en ny giv för Somalia som antogs i Bryssel i september 2013, och som utgör ett ramverk för att främja återuppbyggnaden av ett federalt Somalia. Inom ramen för denna överenskommelse inbegrips särskilda arrangemang för Somaliland som möjliggör utvecklingsinsatser i Somaliland. EU har därför ett betydande stöd även till Somaliland.

Sverige har ett omfattande stöd för fred, säkerhet och utveckling i Somalia. Sverige har även bidragit till de krishanteringsinsatser som EU genomför i regionen med fokus på att bl.a. bekämpa sjöövereri och utbilda somaliska säkerhetsstyrkor. Resultatstrategi för Sveriges internationella bistånd i Somalia 2013–2017 styr Sveriges bistånd till Somalia. I strategin, som omfattar 1,5 miljarder kronor under strategiperioden, anges att biståndet syftar till att bidra till uppbyggnaden av det konflikthärjade somaliska samhället genom insatser inom områdena mänsklig säkerhet och försörjning, hälsa och jämställdhet och demokrati och mänskliga rättigheter. Insatser i Somaliland utförs inom ramen för strategin. Sida uppskattar att 20–30 procent av Sveriges totala utvecklings-samarbete med Somalia gick till Somaliland under 2013. Sverige har bl.a. gett stöd till mödra- och barnavård och via organisationen Interpeace har stöd getts till genomförande av val i Somaliland. Sverige har även ett betydande humanitärt bistånd till Somaliakrisen (191 miljoner kronor under 2015) som även kommer Somaliland till del. Utskottet välkomnar detta, inte minst mot bakgrund av att Afrikas horn, däribland Somalia, är bland de områden som är värst drabbade av årets El Niño och där förändrade vädermönster har lett till drastiskt ökade humanitära behov.

När det gäller yrkanden om att erkänna Somaliland som självständig stat erinrar utskottet om att ett beslut om att erkänna en stat fattas av regeringen, normalt efter sammanträde med Utrikesnämnden. Utskottet konstaterar att Sverige traditionellt har tillämpat ett antal grundläggande kriterier när det gäller att erkänna stater. Sverige erkänner stater, inte regeringar eller politiska aktörer. Stater är de viktigaste folkrättsliga subjekten. Grundläggande för erkännande av en stat är existensen av ett bestämt territorium och av en befolkning. Vidare krävs en regering som med ett rimligt mått av stabilitet utövar en effektiv kontroll över detta territorium. Regeringen ska också ha vunnit ett rimligt mått av självständighet utåt och någorlunda allmänt accepteras internationellt.

Utskottet kan därutöver konstatera att Somalilands önskan om att erkännas av det internationella samfundet som en självständig stat inte har rönt några

framgångar. FN:s säkerhetsråd har konsekvent i resolutioner slagit fast att Somalias suveränitet, territoriella integritet och enighet ska respekteras. År 2005 avtog AU Somalilands ansökan om medlemskap i organisationen. Utskottet kan också konstatera att inget land har erkänt Somaliland.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2015/16:2107 (SD) yrkande 1 motion 2015/16:2840 (SD) yrkande 2.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsbehandling under valperioden 2014–2018 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2014.

Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott motionerna.

Reservationer

1. **Kina, punkt 1 (M, SD)**

av Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD),
Margareta Cederfelt (M), Göran Pettersson (M) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Moderaterna konstaterar att betydelsen av EU:s relationer med Kina har ökat markant. Kinas agerande påverkar i princip alla verksamhetsområden inom EU:s utrikespolitik. Samtidigt är EU den viktigaste exportmarknaden för Kina. Mot denna bakgrund anser Moderaterna att Sverige ska agera för att EU använder sitt ekonomiska inflytande på ett tydligare sätt för att påverka Kina när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, liberaliseringen av landets ekonomi och främjandet av en hållbar utveckling.

2. **Myanmar, punkt 3 (SD)**

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2924 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1–5 och

2015/16:2108 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Under de senaste åren har utvecklingen i Myanmar gått i en demokratisk riktning. År 2010 släpptes den dåvarande oppositionsledaren Aung San Suu Kyi fri. År 2011 tillsattes en civil regering. År 2015 vann Aung San Suu Kyis

parti en övertygande seger i parlamentsvalet. Det är dock en lång väg kvar för att Myanmar ska kunna betecknas som en fullvärdig demokrati. Grundlagen innehåller skrivningar som omöjliggör för Suu Kyi att bli president och en fjärdedel av platserna i parlamentet är reserverade för militären. Dessutom begår fortfarande allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Myanmar. Landets minoriteter saknar en rimlig politisk representation och det förekommer våldsamma övergrepp på olika folkgrupper. Under 2013 eskalerade antalet våldsamma sammandrabbningar mellan buddister och muslimer. Enligt Amnesty International avstannade reformarbetet under 2014, och på vissa områden gick utvecklingen till och med bakåt.

Sverigedemokraterna ser positivt på de reformer som genomförts i Myanmar men anser att man varit för naiv i bedömningen av den politiska utvecklingen i landet. Sverigedemokraterna anser att EU borde ha ställt tydligare krav vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna i samband med beslutet i april 2013 att häva merparten av sanktionerna mot Myanmar.

Det är av stor vikt att Sverige bilateralt, både inom EU och FN verkar för att fortsatta reformer ska vara en förutsättning för att ge ytterligare förmåner till Myanmar. Det är viktigt att det internationella samfundet framhåller att Myanmar, såsom framförts i FN-resolutioner om landet, måste respektera de mänskliga rättigheterna, inklusive frigivning av politiska fångar, hantering av etniska konflikter och minoriteters rättigheter och ställning.

Karenfolket har varit utsatt för allvarliga förföljelser sedan Myanmar:s självständighet. Karenfolkets situation har trots detta rönt liten internationell uppmärksamhet. Karenfolket har vägrat att ge upp sitt språk, sin kultur och sina religiösa traditioner och för sedan flera decennier tillbaka en väpnad motståndskamp med ökad autonomi som huvudsaklig målsättning. Under regeringsoffensiverna mot den karenska gerillan, som ofta antagit formen av etnisk rensning, har tortyr och våldtäkter riktade mot karenfolket varit vanligt förekommande. Cirka 1 miljon karener beräknas i dag leva som internflyktingar inom Myanmar:s gränser och mer än 100 000 karener har tagit sin tillflykt till flyktingläger i Thailand.

Sverigedemokraterna menar att det är av stor vikt att regeringen ökar ansträngningarna för att fästa uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation och att regeringen uttrycker stöd för karenfolkets strävanden efter ökad autonomi, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Även muslimska minoriteter som rohingya och rakhin förföljs i Myanmar. Efter militärkuppen 1962 införde juntan gradvis bestämmelser som tog ifrån muslimerna deras medborgerliga rättigheter. Exempelvis kräver en lag från 1982 att Myanmar:s medborgare ska tillhöra en nationellt godkänd minoritet med resultatet att muslimer med rötter i Indien eller Bangladesh eller utomlands födda barn till Myanmar:s muslimska medborgare har förnekats medborgarskap och gjorts statslösa. Detta har medfört att många muslimer i Myanmar utestängts från offentliga anställningar, utbildning och sjukvård m.m. Muslimer kan till och med ställas inför rätta om de ingår äktenskap utan ett tillstånd som bara medborgare kan få.

År 2015 tog regeringen ytterligare ett steg i den institutionella diskrimineringen av i första hand de muslimska minoriteterna, men även av andra minoriteter, i och med ett domstolsbeslut enligt vilket de som innehar vitkort inte längre får rösta i allmänna val. Regeringen har även beslutat att alla rohingyas ska registreras som bengaler i folkräkningssammanhang i ett försök att utmåla gruppen som invandrare från Bangladesh.

Vid sidan av diskriminerande lagstiftning har även betydande våldsamheter mot de muslimska minoriteterna förekommit på senare år. Oroligheterna har enligt Human Rights Watch lett till ett försök från statens sida att tvångsflytta en stor del av landets muslimska befolkning till läger. Den utsatta muslimska minoriteten har till följd av diskriminering och övergrepp i betydande antal flytt över havet till Thailand och Malaysia.

Sverigedemokraterna ser förvisso positivt på Myanmar's generella utvecklingsbana och den demokratiseringsprocess som landet genomgår. Samtidigt anser Sverigedemokraterna att det är viktigt att situationen för de muslimska minoriteterna i Myanmar inte glöms bort i demokratiseringsprocessen. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av att diskriminering och övergrepp tycks härröra från antimuslimska uppfattningar bland den buddistiska majoritetsbefolkningen som riskerar att fortskrida trots att den forna militärjuntans inflytande minskar. Sverigedemokraterna anser därför att det är viktigt att regeringen verkar för att uppmärksamma den utsatta situationen för muslimska minoriteter i Myanmar inom ramen för sitt utrikespolitiska arbete.

3. Nigeria, punkt 4 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3 och
2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

I Nigeria utför den islamistiska gruppen Boko Haram attacker mot kristna eller muslimer som inte vill acceptera sharia. År 2014 dödades över 2 400 kristna på grund av sin religion i Nigeria. Detta är fler än i något annat afrikanskt land. I januari 2015 utsatte Boko Haram staden Bango med omnejd för en brutal attack med ett stort antal döda och hela 16 förstörda byar. Boko Haram har också gjort sig skyldig till kidnappning av små flickor och unga kvinnor som

bl.a. utnyttjats i strider. Dessa grymheter utförda av Boko Haram måste få ett slut.

Utöver väpnade attacker riktade mot kristna kan det konstateras att kristnas utsatthet är påtaglig i vissa delstater. Det handlar om att kristnas skolgång har begränsats och att kristna utsätts för tvångsäktenskap, hotas om kidnappning, diskrimineras på arbetsmarknaden och förnekas tillgång till rent vatten och hälsovård. Det är också förenat med risker att konvertera till kristendomen och farligt för kyrkor att ta emot nyomvända.

Sverigedemokraterna anser att Sverige dels tydligare bör visa sitt stöd för kristna och andra som utsatts för terrorgruppen Boko Harams förtryck i Nigeria, dels fördöma Boko Harams våldsamma attacker. Inom ramen för FN och EU bör Sverige verka för att befolkningens säkerhet garanteras samt att våldsamheterna och förtrycket upphör.

4. Pakistan, punkt 6 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 och

2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

När det gäller Pakistan finns flera rapporter om hur landets strikta hädelselagstiftning har slagit mot kristna. I augusti 2012 rapporterades att en elvaårig kristen flicka, Rifta Masih, fängslats anklagad för hädelse. Flickan, som har Downs syndrom, påstås ha bränt upp sidor ur Koranen. Detta orsakade stor uppståndelse och ledde till att hundratals kristna fick fly från den by där flickan bodde. Fallet ledde till att FN kritiserade Pakistans hårda hädelselagar.

Kristna utsätts också för terrorattacker. I augusti 2014 var 600 personer på väg hem från kyrkan när två självmordsbombare dödade 89 personer och skadade ca 150 personer. I mars 2015 utsattes ytterligare två kyrkor i Youhanabad och Lahore för bombattacker, vilket resulterade i 14 döda och 75 skadade.

Mot denna bakgrund anser vi det vara av vikt att Sverige visar sitt tydliga stöd för utsatta kristna i Pakistan samt inom ramen för FN och EU verkar för en fortsatt skarp kritik mot landets hädelselagar samt när det gäller våldet mot kristna.

5. Somaliland, punkt 8 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2107 av Julia Kronlid m.fl. (SD) och

2015/16:2840 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Somalilands självständighetsanspråk grundar sig dels på områdets koloniala historia, dels på klantillhörigheterna i området. Under 1800-talets senare del blev Somaliland en brittisk koloni, medan nuvarande Somalia tillföll Italien. Områdena avkolonialiserades 1960 och gick samman i en stat, Republiken Somalia. År 1991 utropades den självständiga staten Somaliland av Isaaq-klanen och oppositionsgruppen SNM.

Samtidigt som Somalia har lidit svårt till följd av inbördeskrig och religiös fanatism har Somaliland kunnat åtnjuta över två decennier av fredlig och stabil utveckling. Somaliland har hållit fyra demokratiska val i rad utan komplikationer.

Befolkningen måste anses ha stöd i folkrätten för dess önskan att få bilda en stat i så måtto att de utgör ett folk, besitter ett landområde och har en regering som är i stånd att utöva territoriell kontroll. Oaktat att Somaliland är ett klanbaserat samhälle har man funnit vägen till demokrati. Denna utveckling bör tjäna som en förebild för andra regioner runt om i världen som önskar mer självstyre. Eftersom Afrikanska unionen, som främst styrs av odemokratiska regimer, inte är beredd att erkänna Somaliland har dess invånare inte fått det stöd de förtjänar från västmakternas sida.

Sverigedemokraterna anser att Sverige bör erkänna republiken Somaliland som en självständig stat. Ett svenskt erkännande skulle underlätta för vårt land att på olika sätt stödja och verka för ett Somaliland som respekterar grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga fri- och rättigheter.

Särskilda yttranden

Somaliland, punkt 8 (L)

Birgitta Ohlsson (L) anför:

Mitt på Afrikas horn ligger Somaliland, som fram till 1960 var ett brittiskt protektorat, Brittiska Somaliland. Då blev landet en självständig stat erkänt av över trettioåttio länder, däribland USA och Storbritannien. Sedan gick det upp i den nya staten Somalia. Krig bröt ut och stora flyktingvågor skapades efter massiva bombanfall mot Somaliland från regimen i Mogadishu.

Somaliland är ännu i dag inte erkänt av världssamfundet, men har genomfört flera godkända val som berömts av valobservatörer. Landet har en president, ministrar, olika politiska partier, pass, parlament och valuta. Detta trots sitt geografiska läge i en del av Afrika som kantas av oro, terrorism, diktatur och fattigdom.

Demokrati är det enda system som kan förenas med mänskliga fri- och rättigheter, och vi liberaler anser att strävan efter demokrati därför måste vara det högst ställda målet i svensk utrikespolitik. En god demokratisk utveckling såsom Somalilands måste stödjas.

Sverige måste därför satsa på att såväl politiskt som ekonomiskt stötta goda exempel som Somaliland. Samtidigt bör krav politiskt via biståndet ställas på Somalia att landet respekterar och inte saboterar Somalilands demokratiska framgångssaga.

För att stötta strävan mot självständighet vill Liberalerna att UD:s reserekommendationer, som avråder från att resa till Somalia, tas bort för Somalilands territorium. Somaliland åtnjuter visst biståndsstöd som huvudsakligen kanaliseras via internationella organisationer eller världssamfundet. Liberalerna vill nu att Sverige också öppnar ett statligt biståndskontor på plats för att mer aktivt kunna öka biståndet och stödet till demokrati och mänskliga rättigheter.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:204 av Roger Haddad (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen inför kommande utrikespolitiska ställningstaganden.

2014/15:973 av Hans Rothenberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Taiwan ska få observatörsstatus i FN.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna staten Taiwan (Republiken Kina).

2014/15:1556 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör arbeta för att hålla uppe trycket på demokratiska reformer och respekt för mänskliga rättigheter på Kuba genom bilaterala avtal mellan EU och Kuba.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ställa sig bakom kraven på en oberoende internationell utredning av den kubanska dissidenten Oswaldo Payás död under den nuvarande kubanska regimen.

2014/15:1564 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det internationella samfundet ska driva på en demokratisk utveckling, ökad rättssäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna i Burma.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige och EU ska få till stånd en kraftfull Burmaresolution i FN:s generalförsamling i år.

2014/15:1633 av Åsa Coenraads m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges regering ska verka för att Republiken Kina (Taiwan) ges rätt att delta i FN och i andra internationella sammanhang.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta Republiken Kina (Taiwan) öppna en ambassad i Stockholm.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige borde erkänna Republiken Kina (Taiwan) som en egen stat.

2014/15:1698 av Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak som sitter fängslad i Eritrea.

2014/15:1724 av Désirée Pethrus och Caroline Szyber (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i relationerna med Kina måste uppmärksamma frågan om allvarliga människorättskränkningar i Tibet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att Sverige främjar att samtal återupptas mellan den tibetanska exiladministrationen och Kina om en medelväg där Tibet blir en autonom region inom Kina.

2014/15:1878 av Jan Björklund m.fl. (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter i Ryssland.

2014/15:2007 av Magnus Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta att aktivt kräva Dawit Isaaks frisläppande.

2014/15:2114 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen tillkännager för regering som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Somaliland som en självständig nation.

2014/15:2166 av Helén Pettersson i Umeå och Fredrik Lundh Sammeli (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kampen för att få Dawit Isaak fri och vikten av att Sverige som nation står upp för det fria ordet.

2014/15:2192 av Shadiye Heydari m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att intensifiera arbetet för att få Dawit Isaak frigiven.

2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av en fortsatt tydlig svensk linje i förhållande till utvecklingen i Ryssland, som gäller såväl landets utrikes- och säkerhetspolitik som demokratiska, medborgerliga och mänskliga rättigheter.

2014/15:2389 av Aron Modig (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige fortsättningsvis i dialogen med Kina bör verka för att de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras fullt ut i den autonoma regionen Xinjiang i Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i sina utrikespolitiska kontakter bör verka för att Kinas troende får möjlighet till verklig religions- och mötesfrihet.

2014/15:2418 av Finn Bengtsson och Sotiris Delis (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgade diplomatiska förbindelser mellan Sverige och Taiwan (Republiken Kina).

2014/15:2420 av Finn Bengtsson och Maria Stockhaus (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges regering inom EU och FN bör verka för att Taiwan/Demokratiska republiken Kina ska kunna delta i och bidra till FN:s underorganisationer.

2014/15:2451 av Cecilia Magnusson m.fl. (M, V, FP, KD, C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak som sitter fängslad i Eritrea sedan mer än 13 år men inte är anklagad, än mindre dömd, för något angivet brott.

2014/15:2503 av Eva Lohman och Borian Åberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ofrivilliga och olagliga organtransplantationer i Kina.

2014/15:2766 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för kristna i Pakistan och inom ramen för FN och EU verka för en fortsatt skarp kritik mot landets hårda antihädelselagar och våldet mot kristna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för utsatta kristna i Nigeria och inom ramen för FN och EU verka för att de kristnas säkerhet garanteras och våldsamheterna upphör.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att uppmärksamma situationen för kristna och andra religionsutövare i Nordkorea och därmed bidra till att sätta religionsfrihet i landet på det internationella samfundets agenda.

2014/15:2924 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige och omvärlden inte bör vara för naiva i bedömningen av situationen i Myanmar (Burma).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att FN:s rapportör för mänskliga rättigheter samt FN:s resolution gentemot Myanmar (Burma) ska få vara kvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att det ställs tydliga krav på Myanmar (Burma) vad gäller mänskliga rättigheter, politiska fångar, etniska konflikter och minoriteters ställning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera sina ansträngningar i syfte att stödja karenfolkets strävanden efter ökad autonomi och mänskliga rättigheter samt för att fästa världssamfundets uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att uppmärksamma den utsatta situationen för muslimska minoriteter i Myanmar (Burma) inom ramen för sitt utrikespolitiska arbete.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:398 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna den Demokratiska Republiken Kina (Taiwan) och därmed utveckla fulla bilaterala diplomatiska förbindelser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:401 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Taiwans representation ambassadstatus och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1112 av Said Abdu (FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1156 av Åsa Coenraads m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering ska verka för att Republiken Kina (Taiwan) ges rätt att delta i FN och i andra internationella sammanhang och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Republiken Kina (Taiwan) öppna en ambassad i Stockholm och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Republiken Kina (Taiwan) som en egen stat och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1183 av Eva Lohman och Margareta Cederfelt (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ofrivilliga och olagliga organtransplantationer i Kina och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1429 av Arhe Hamednaca och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige genom ett mer aktivt och öppet stöd till de demokratiska rörelserna i Afrikas horn bidrar till utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter i regionen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1501 av Désirée Pethrus (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges regering bör verka för att Fikru Maru får en rättssäker och snabb prövning av sitt fall och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1936 av Sofia Damm m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för hårda krav på demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s förhandlingar med Kuba och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1996 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att stoppa våldet i Stora sjöregionen där Rwanda spelar en viktig roll för den negativa utvecklingen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd till Rwanda bör ta sin utgångspunkt i att stödja utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter i Rwanda och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att fängslade journalister och politiska fångar i Rwanda frisläpps snarast och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör driva på för demokrati och mänskliga rättigheter i Rwanda och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2094 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak som sitter fängslad i Eritrea sedan mer än 14 år omedelbart ska släppas fri och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2107 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna republiken Somaliland som självständig stat och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2108 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och omvärlden inte bör vara för naiva i bedömningen av situationen i Myanmar (Burma) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att det ställs tydliga krav på Myanmar (Burma) vad gäller efterföljande av FN-resolutioner, mänskliga rättigheter, politiska fångar, etniska konflikter och minoriteters ställning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera sina ansträngningar i syfte att stödja karenfolkets strävanden efter ökad autonomi och mänskliga rättigheter samt för att fästa världssamfundets uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att uppmärksamma den utsatta situationen för

muslimska minoriteter i Myanmar (Burma) inom ramen för sitt utrikespolitiska arbete, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2127 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligt visa sitt stöd för kristna i Pakistan och inom ramen för FN och EU verka för fortsatt skarp kritik mot landets hårda antihädelser samt våldet mot kristna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligt visa sitt stöd för utsatta kristna i Nigeria och inom ramen för FN och EU verka för att de kristnas säkerhet garanteras och våldsamheterna upphör och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att uppmärksamma situationen för kristna och andra religionsutövare i Nordkorea och därmed bidra till att sätta religionsfrihet i landet på det internationella samfundets agenda och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka länder som Kina när det gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2426 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kampen för att få Dawit Isaak fri, vikten av att omvärlden får information om hans tillstånd och att Sverige som nation står upp för det fria ordet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2528 av Arhe Hamednaca m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta upp brister på respekt för de mänskliga rättigheterna med företrädare för Eritrea och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att EU tar fram en gemensam kraftfull strategi för att

stimulera och stödja en demokratisk utveckling i Eritrea där landet kan styras av en folkvald regering och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2840 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna Somaliland som en självständig nation och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2882 av Magnus Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att aktivt kräva Dawit Isaaks frisläppande och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avslås av utskottet i förslagspunkt 9

Övriga yrkanden

Motion	Motionär	Yrkande
2014/15:204	Roger Haddad (FP)	
2014/15:973	Hans Rothenberg (M)	1 och 2
2014/15:1556	Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD)	1 och 2
2014/15:1564	Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD)	1 och 2
2014/15:1633	Åsa Coenraads m.fl. (M)	1, 2 och 3
2014/15:1698	Caroline Szyber och Désirée Pethrus (KD)	1
2014/15:1724	Désirée Pethrus och Caroline Szyber (KD)	1 och 2
2014/15:2007	Magnus Oscarsson (KD)	
2014/15:2114	Markus Wiechel (SD)	
2014/15:2166	Helén Pettersson och Fredrik Lundh Sammeli (S)	
2014/15:2192	Shadiye Heydari m.fl. (S)	
2014/15:2389	Aron Modig (KD)	1 och 2
2014/15:2418	Finn Bengtsson och Sotiris Delis (M)	
2014/15:2420	Finn Bengtsson och Maria Stockhaus (M)	
2014/15:2451	Cecilia Magnusson m.fl. (M, V, FP, KD, C)	
2014/15:2503	Eva Lohman och Boriana Åberg (M)	
2015/16:398	Finn Bengtsson (M)	
2015/16:401	Boriana Åberg (M)	
2015/16:1112	Said Abdu (FP)	
2015/16:1156	Åsa Coenraads (M)	1, 2 och 3
2015/16:1183	Eva Lohman och Margareta Cederfelt (M)	
2015/16:1429	Arhe Hamednaca och Roza Güclü Hedin (S)	
2015/16:1501	Désirée Pethrus (KD)	
2015/16:1996	Désirée Pethrus (KD)	1, 2, 3 och 4
2015/16:2094	Erik Bengtzboe (M)	
2015/16:2426	Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson (S)	
2015/16:2528	Arhe Hamednaca m.fl. (S)	1 och 2
2015/16:2882	Magnus Oscarsson (KD)	